

TURUN
YLIOPISTO

TULEVAISUUDEN
TUTKIMUSKESKUS

Euroopan unioni
European Union
European Union

Vipuvoimaa
EU:lta
2007-2014

SUOMEN
AKATEMIA

MFG 4.0

strateginen TUTKIMUS

SATAKUNTALIITTO
Regional Council of Satakunta

Tiedote 7.3.2019

Julkaisuvapaa 7.3.2019 klo 10

Älykkään erikoistumisen kartoitus seutu- ja maakunnille: menestyneimmät seutukunnat ovat Helsinki, Tampere, Jyväskylä, Joensuu, Riihimäki, Hämeenlinna, Lahti ja Pori

Alueiden älykkään erikoistuminen on Eurooppa 2020 -strategian keskeisin aluekehittämisen strateginen instrumentti pyrittäessä kestäväan ja sosiaalisti osallistavaan kasvuun. Älykkään erikoistumisen avulla kehitetään kaikkien alueiden, myös maaseutumaisten alueiden, innovaatio- ja osaamispotentiaalia parantamalla alueiden sisäistä ja ulkoista vuorovaikutusta sekä yritysten uudistumis- ja kasvupotentiaalia.

Haasteena on ollut älykkään erikoistumisen käsitteellistäminen, alueellisten mahdollisuuksien tunnistaminen sekä vaikutusten mittaaminen ja seuranta. Tutkimuksessa arvioidaan ensimmäistä kertaa toimialapohjaisesti älykkään erikoistumista taloustieteen menetelmin koskien kaikkia Suomen seutukuntia ja maakuntia. Analyysillä tunnistetaan vahvuusalat ja yhdistämällä ne seutukunta- (70 kpl) ja maakuntatasoilla (19 kpl) voidaan paljastaa alueiden innovaatiokumppanuspotentiaaleja. Selvityksessä olevan linkityksen avulla jokainen seutu- ja maakunta voi erikseen havaita muut saman vahvuusalan alueet eli potentiaaliset alueelliset innovaatiokumppanit.

Paljastetun suhteellisen edun mittarilla voidaan arvioida teollisuuden vahvuuksia alueella, kartoittaa yliaalueellisia innovaatiokumppanuspotentiaaleja sekä seurata älykkään erikoistumisen kehittymistä (B-H-indeksi). Indeksillä kuvaa alueen kykyä menestyä kansainvälisessä kilpailussa, sillä vienti syntyy pääosin yhä teollisuudessa. Seutukuntien ja suhteelliseksi eduksi osoittautuneiden teollisuustoimialojen yhdistelmiä paljastui yhteensä 432. Siten monilla seutukunnilla on useampi suhteellisen edun toimiala, johon alue on erikoistunut. Vähiten suhteellista etua on koksien ja jalostettujen öljytuotteiden valmistuksessa, johon on erikoistunut kolme seutukuntaa. Eniten sitä on sahatavaran sekä puu- ja korkkituotteiden valmistuksessa, sillä siihen on keskittynyt 40 seutukuntaa. Suuri määrä suhteellisen edun seutukuntia merkitsee merkittävää innovaatiokumppanuspotentiaalia tietyille teollisuudenalalle.

Innovaatiokumppanuspotentiaalia tarkastellaan myös toimialojen toteutuneen innovaatiohalukkuuden näkökulmasta innovaatiotoiminnoittain (tuote-, palvelu-, prosessi-, organisaatio- ja markkinointi-innovaatiot). Tuloksena saatiin, että innovaatiohalukkuuden taso vaihtelee varsin merkittävästi toimialoittain ja innovaatiotoiminnoittain. 45 %:lla toimialoista on ollut useimmissa innovaatiotoiminnoissa halukkuuden laskua vuosina 2010–2014. Kuitenkin vuonna 2016 innovaatiohalukkuus on toimialoilla merkittävästi piristynyt (86 %:lla toimialoista). Merkittävin innovoija on elektroniikkateollisuus, 40 % kaikista teollisuuden innovaatiomenoista. Seuraavaksi suurin innovoija on metalli- ja muu konepajateollisuus.

Selvityksessä arvioidaan älykkään erikoistumisen näkökulmasta alueiden sisäisen ja alueiden välisen yhteistyön potentiaalia elinkeinorakenteen monipuolisuus- (HH-indeksi) ja samankaltaisuusindikaattoreilla (RRSI-indeksi). Alueen elinkeinorakenteen monipuolisuus kertoo sen mahdollisuuksista sisäisesti kehittää uudenlaista innovaatiovuorovaikutusta eri toimijoiden kesken. Toisaalta se parantaa älykkäästi erikoistuneen alueen ennakoivaa kykyä vastata aluetalouden ulkoisiin häiriöihin. Alueen elinkeinorakenteen samankaltaisuus muihin alueisiin nähden luo mahdollisuuden kehittää yliaalueellista innovaatiokumppanuutta alueiden omien vahvuuksien kautta. Samankaltaisuus synnyttää alueelle mahdollisuuden hyötyä koko maan elinkeino-, teollisuus- ja talouspolitiikasta.

Selvityksessä arvioidaan älykkään erikoistumisen näkökulmasta tärkeää uudenlaisen yrittäjyyden ("entrepreneurial discovery") näkökulmaa alueen yritysdynamiikka- eli luovan tuhon indikaattorilla (CDI-indeksi). Se kuvaa miten suuri osa yrityskannasta uusiutuu vuoden aikana. Esitetyistä indikaattoreista muodostetaan alueiden älykkään erikoistumisen kokonaisindeksi (SSI). Euroopan alueiden komitean mukaan tulevaisuuden älykkään erikoistumisen strategioiden tulisi perustua nimenomaan alueiden välisten innovaatiokumppanuuksien tunnistamiseen ja kehittämiseen ("regional discovery process"). Esitettyä älykkään erikoistumisen indikaattoritarkastelua voidaan siten käyttää perusaineistona suunniteltaessa tulevaa aluekehittämistyötä, haettaessa yhteistyökumppanuutta ja arvioitaessa älykkään erikoistumisen strategioiden (RIS3) vaikutuksia.

SSI-indeksien mukaan kymmenen menestyneintä älykkään erikoistumisen seutukuntaa vuonna 2016 ovat järjestysjärjestyksessä Helsingin, Tampereen, Jyväskylän, Joensuun, Riihimäen, Hämeenlinnan, Lahden, Porin, Lappeenrannan ja Salon seutukunnat. Esitetyt indikaattoritarkastelut antavat vankkaa perustietoa älykkään erikoistumisen vahvuuksien ja innovaatiokumppanuspotentiaalin tunnistamiselle.

Karppinen, Ari – Aho, Samuli – Haukioja, Teemu – Kaivo-oja, Jari & Vähäsantanen, Saku (2019) Alueiden älykäs erikoistuminen Suomessa. Aluekehittämisen indikaattorianalyysi. Tutu e-Julkaisuja 4/2019, Tulevaisuuden tutkimuskeskus, Turun yliopisto, 167 s. ISBN 978-952-249-522-8, ISSN 1797-1322.

Julkaisu on kokonaisuudessaan luettavissa:

https://www.utu.fi/sites/default/files/public%3A//media/file/eBook_4-2019.pdf tai

<http://www.satamittari.fi/sites/satamittari.fi/files/asiakaskuvat/Satamittari/Tutkimuksia/Alueiden%20%C3%A4lyk%C3%A4s%20erikoistuminen%20Suomessa%20-Aluekehitt%C3%A4misen%20indikaattorianalyysi%20eBook.pdf>

Lisätietoja:

Tutkimusjohtaja, dosentti Jari Kaivo-oja, Tulevaisuuden tutkimuskeskus, Tampereen toimisto, Turun kauppa-
korkeakoulu, Turun yliopisto, jari.kaivo-oja@utu.fi, puh. 041 753 0244